

Platform fauna en flora

Procesgestuurd natuurbeheer

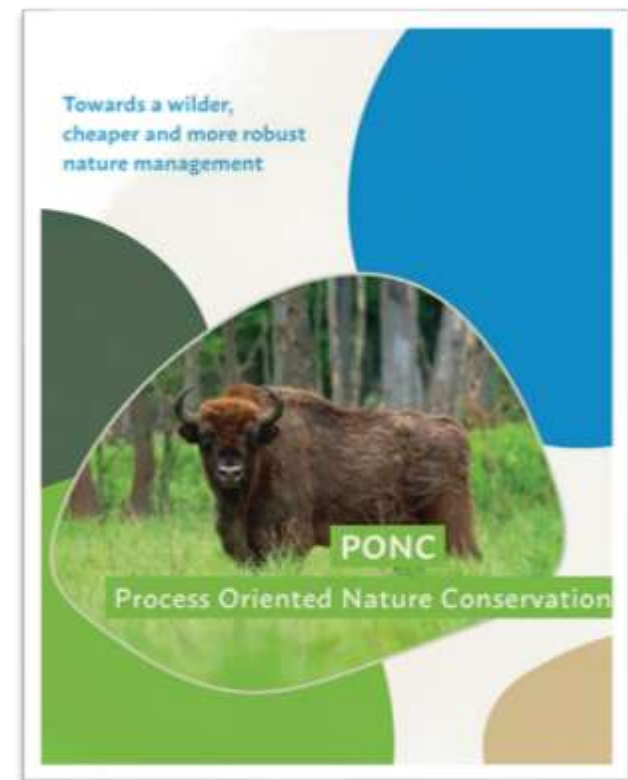

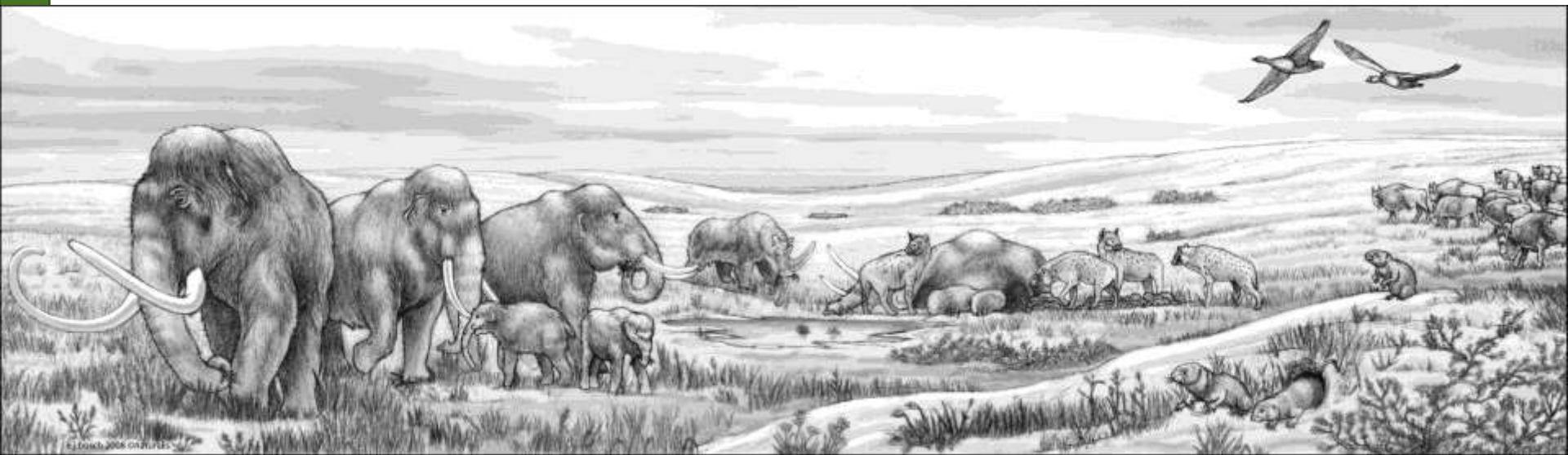

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Wat? Europees Erasmus+ project Process Oriented Nature Conservation
- Doel? Naar een wilder, goedkoper en robuuster natuurbeheer
- Waar? Niet enkel de klassiek beschermde natuurgebieden, zeker ook landbouw en geürbaniseerde landschappen
- Wie?
  - Pro Natura (Zweden)
  - Milvus Group (Roemenië)
  - Agentschap voor Natuur en Bos (België)
  - Ark Rewilding (Nederland)
  - Fjällbete (Zweden)
  - Natuurinvest (België)
  - Knepp Estate (UK)
- Resultaat?
  - Kennisdeling tussen Europese natuurbeschermers
  - Publicatie van een [handboek](#)
  - Opstart casus Bosland

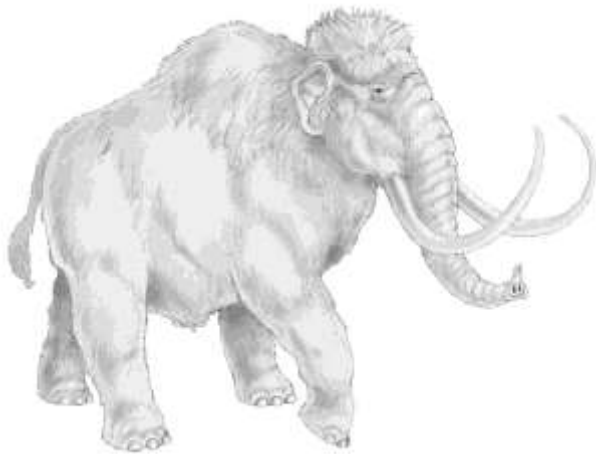
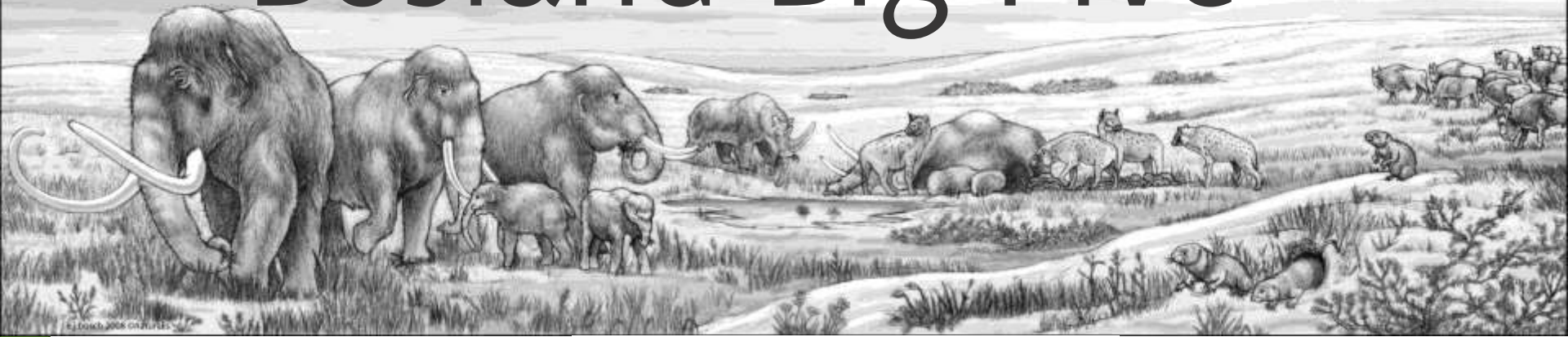

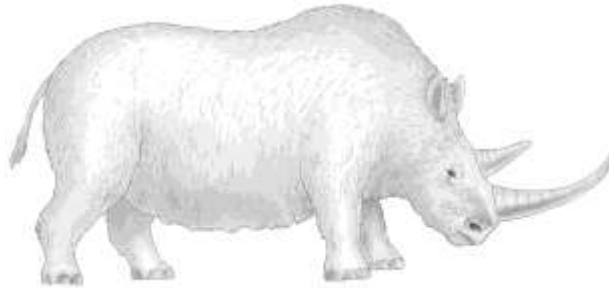
Vlaanderen
is natuur

Bosland Big Five

Wolharige mammoet

Wolharige neushoorn

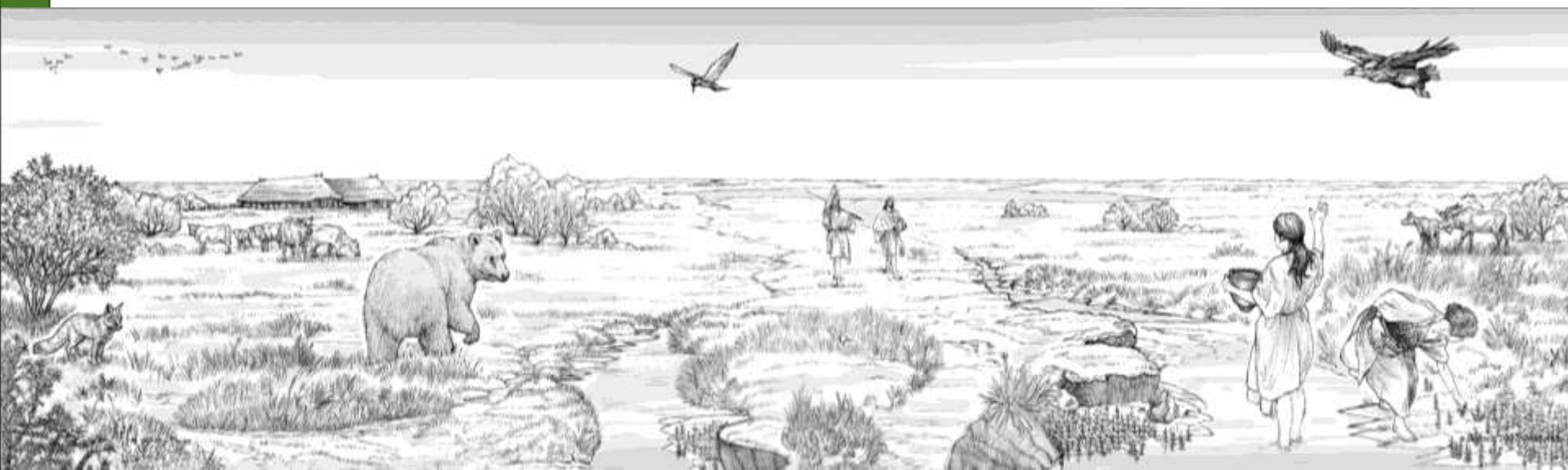
Grottenleeuw

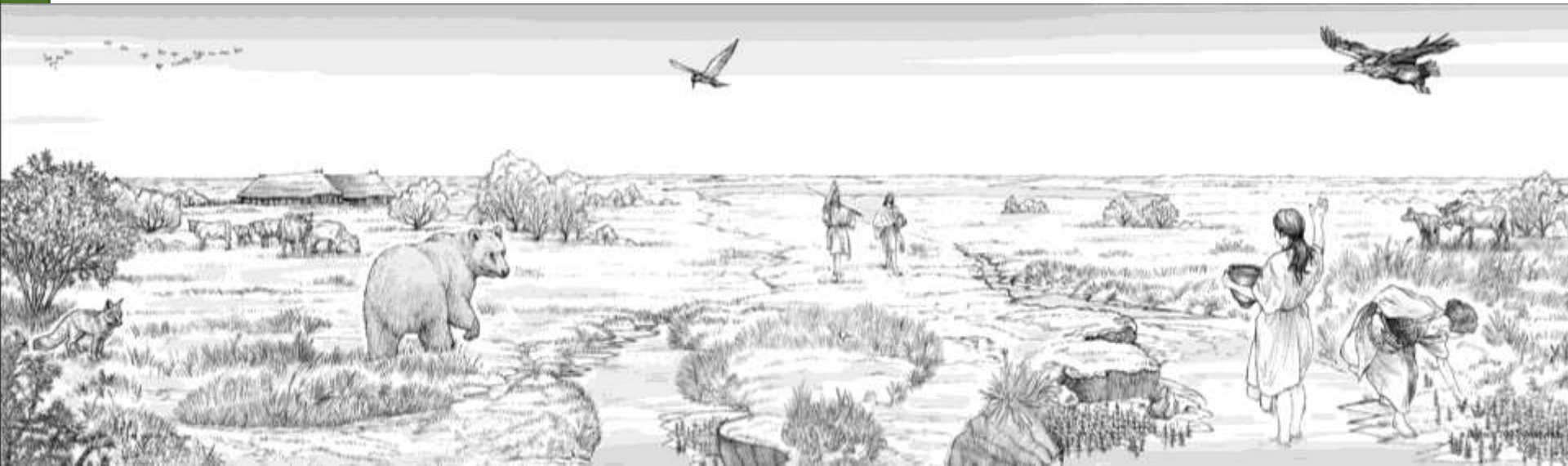
Grottenhyena

Reuzenhert

Vlaanderen
is natuur

nature communications

Article

<https://doi.org/10.1038/s41467-023-43426-5>

Worldwide Late Pleistocene and Early Holocene population declines in extant megafauna are associated with *Homo sapiens* expansion rather than climate change

Received: 7 March 2023

Accepted: 9 November 2023

Published online: 24 November 2023

Juraj Bergman ^{1,2}✉, Rasmus Ø. Pedersen ^{1,2}, Erick J. Lundgren ^{1,2,3},
Rhys T. Lemoine ^{1,2}, Sophie Monsarrat ^{1,2,4}, Elena A. Pearce ^{1,2},
Mikkel H. Schierup ⁵ & Jens-Christian Svenning ^{1,2}

KANSEN VOOR HET DROGE HEIDELANDSCHAP

Overgang naar natte heide

Ontwikkeling koude heide

KANS 1 Kies voor koude heide op een onverzoorde haagrandstreek

Corridor langs pad

KANS 5 Gebruik paden voor het maken van corridors naar een klein heidelandschap

Paden en wegen

KANS 4 Op oude omgravingen en in bermen zijn soortenrijke heidevegetaties te ontwikkelen

Ontwikkeling naar bos

KANS 2 Geleidelijke overgang van heide naar bos

Kleine plagpiekken

Verbinding met agrarisch natuurbeheer

KANS 6 Nuppeling van voedselarme heide met voedselrijke akkers is belangrijk voor veel diersoorten

Stuifzandheide

Begrazing

KANS 7 Begrazing in hoge tot lage graafruk geeft de meeste variatie

Akkerrijes

KANS 8 Akkerrijes op de heide leveren voordeel voor diersoorten

Ontwikkeling heidekraal

KANS 9 Op oude omgravingen en in bermen zijn soortenrijke heidevegetaties te ontwikkelen

laneverbesstruwel

Oude heideplaats

KANS 6 Riemstreekjes zoals een oude heideplaats met ruige vegetatie geven variatie

Natuurontwikkeling op voormalig landbouwgrond

KANS 3 Verbind het heidelandschap met het aangrenzende cultuurlandschap van het beekdal

lange heide

KANS 1 Kies voor jonge heide op verstarde of geplagde bodems

Kapslakje

KANS 9 Verbind het heidelandschap met het aangrenzende cultuurlandschap van het beekdal

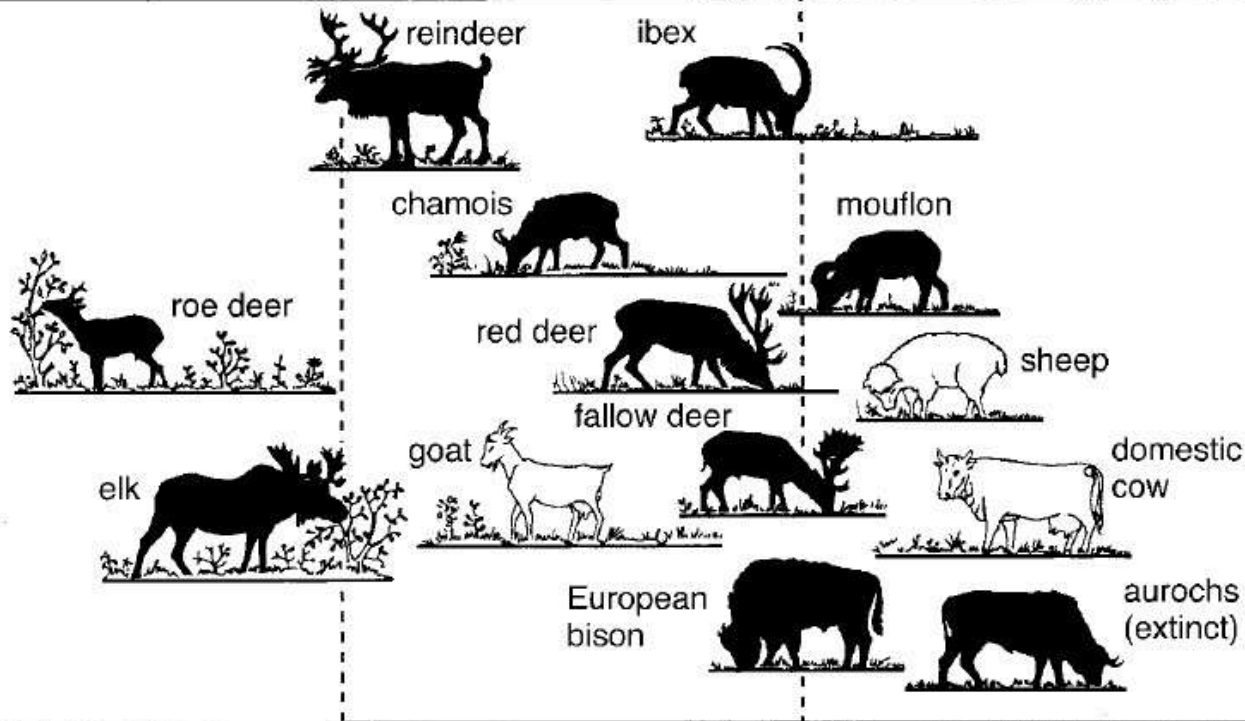

RUMINANTS

Browsers

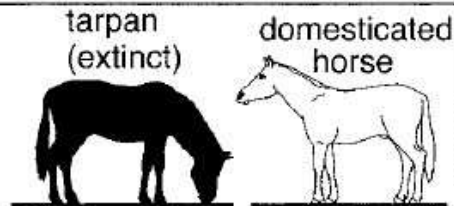
Intermediate feeders

Grazers

NON-RUMINANTS

grazer

omnivorous/grazer

Een voorbeeld van natuurlijke processen in Bosland

- ▶ Bosreservaten
- ▶ Verouderingseilanden: bomen ouder dan 100 jaar
- ▶ Meer en meer dood hout
- ▶ Natuurlijke verjonging
- ▶ Kadavers van wild
- ▶ Bewust plaatsen loslaten

Een voorbeeld van natuurlijke processen in Bosland

Bosland Big Five

Haalbaarheidsanalyse begrazingsmogelijkheden te Bosland

- ▶ In opdracht van WWF en ANB

- ▶ Uitgevoerd door ARK Natuurontwikkeling, Free Nature en Bureau Apis

- ▶ Vraag? Kunnen grote grazers bijdragen tot het versterken van de natuurlijke processen, de biodiversiteit en het duurzaam beheer van het natuurdomein Pijnven en Het Hobos?

Nemen grazers de menselijke natuurbeheermaatregelen over?

- ▶ Plaggen
- ▶ Chopperen
- ▶ Maaien
- ▶ Boomopslag trekken
- ▶ Bomen vellen
- ▶ Ringen van bomen
- ▶ Bosklepelen
- ▶ Aanplanten
- ▶ Exoten bestrijden
- ▶ Enz.

Nemen grazers de menselijke natuurbeheermaatregelen over?

Begrazing in Pijnven?

- ▶ Het Pijnven is groot genoeg, erg voedselarm en daardoor vooral geschikt voor begrazing door paarden, edelhert en damhert
- ▶ Water is aanwezig, ook in de zomer periode
- ▶ Potenties in combinatie met de vallei van de Kleine Hoofdgracht voor rund en wisent
- ▶ De rasters voor runderen zijn veel makkelijker dan voor herten
- ▶ Uitdaging: wetgeving, inrichting

Begrazing in Pijnven?

Begrazing in Pijnven?

